

Nina Mole

Recenzija notne zbirke *Ljudske za klavir* avtorja Draga Ivanuše

Izšla je še ena odlična zbirka slovenskih ljudskih pesmi, prirejenih za klavir, ki je zelo dobrodošla na klavirskih notnih stojalih učencev in učiteljev glasbenih šol. Učitelj klavirja ima tako na razpolago večji nabor gradiva pri izbiri primerne slovenske skladbe za učenca. Zadnje čase se poleg avtorskih skladb lepo veča tudi število priredb slovenskih ljudskih pesmi, saj se sodobni skladatelji radi posvetijo tej tematiki. Priredbe ljudskih pesmi za klavir nastajajo posamično, večinoma vpletene v začetnice ali pa v zbirke že od 2. polovice 19. stoletja naprej, začeni z Davorinom Jenkom. Skoraj pred stotimi leti je največjo zbirko napisal Josip Pavčič, v njej pa je zbranih 107 priredb. Pomemben delež pri ohranjanju in širjenju kulturne dediščine na področju ljudske pesmi so s svojimi notnimi zbirkami za klavir prispevali tudi drugi avtorji (F. Gerbič, A. Mihelčič, M. Tomc, P. Rančigaj, I. Dekleva, J. Pogačnik in drugi).

Ko vzamemo v roke Ivanuševe *Ljudske za klavir*, vidimo, da je na naslovnici z otroško pisavo zapisano »Drago Ivanuša priredil«, in ko nas malo groteskno, a kljub temu igrivo in ljubko pozdravi narisana podoba kurenta, ki jo je ustvaril Domen Prezelj, nas zvezek privabi s svojo preprostostjo. Pred prvo skladbo lahko preberemo prijazen nagovor avtorja. Zbirka vsebuje 30 skladbic (od tega 27 ljudskih), natisnjenih na blede rumenem, očem prijaznem papirju, brez dodatnih risb, barv in besedil (ta namreč dandanes zlahka najdemo na internetu). Avtor z nalepko kurenta, ki nas čaka na zadnji platnici, doda noto nagajivosti in osebne pozornosti, namenjene lastniku not.

Prva nas pozdravi otroška *Majhna sem bila*, ki v prvem delu z enostavno spremljavo na tonu dominante oziroma tonike dobi rezijanski prizvok. Ker skladbica zazveni zelo preprosto in ljubko, se zdi, da je skladatelj zajel pravo bistvo naslova in besedila pesmi. Mogoče je edino dinamična oznaka *f* (glasno) malo pregroba zanjo. Gre za enostavno skladbo, primerno za učence prvega razreda, ki pa s pojavitvijo melodije enkrat v eni in drugič v drugi roki lahko pomeni tehnični in muzikalni izziv začetnikom. Tudi naslednje tri (*Pleši, pleši črni kos*, *Rdeče češnje rada jem* in *Lisička je prav zvita zver*) so podobno zapisane z enoglasno melodijo v desni ter enoglasno spremljavo v levi roki, ki je tu že bolj razgibana.

Sijaj, sijaj sončece je lahko zaradi ponavljajočega se sinkopiranega ritma akordov v levi roki dober izziv za doseganje lahkotnosti igranja spremljave. Spremljava v obliki Albertijevih basov se prvič pojavi v *Fantje po polj gredo*, ki je hkrati zanimiva tudi zaradi rahlo modificirane melodije v levi.

Tudi pri *Barčica po morju plava* Albertijevi basi ustvarjajo gladek in nepretrgan tok zvoka. Zaradi razloženega ostinatnega akorda, ki se pojavlja skozi celotno skladbico, smo pri igranju in poslušanju resnično deležni občutka *leggiere*, ki odlično sovпада z vsebino pesmi. Če iščemo dobro vajo za igro razloženih trozvokov v levi in terc v desni roki, lahko posežemo po *Ob bistrem potočku je mlin*.

Le vkup, uboga gmajna je prva skladbica v zbirki, ki deluje dramatično in že v uvodu odlično ujame značaj besedila, a tokrat na malo drugačen način, kot smo ga vajeni. Junaško, s pozivom k uporabi zazvenijo le prehod-

ni deli (kjer naj bi bilo besedilo *Heja, hejo!*), medtem ko lahko v preostalih delih, s skrivnostnejšo spremljavo Albertijevih basov, začutimo temačnost časa in trpljenje upornikov.

Prišla bo pomlad prinaša široko razložitev akordov v levi in je iz didaktičnega vidika primerna tudi zaradi koron in menjav taktovskega načina. Samo dva jazzovska akorda mogoče malo samevata sredi osnovnih harmonij.

Marko skače in *Ko študent na rajžo gre* sta zapisani kot trodelni, pri čemer vsak naslednji del v novi tonaliteti pomeni tehnični izziv z vsakič težjo spremljavo, sploh pri slednji, saj levo roko čakajo tekoče šestnajstinke (Albertijevi basi z nekaj kromatike), desno pa punktiran ritem. *Rasla je jelka* po zapisu bežno spominja na Bachove dvoglasne preludije, dvoglasje v posamični roki pa se prvič pojavi pri *Jaz bom jene citre küpo*. Malce posebna ostinatna spremljava v *Lepa Anka*, v kateri prikrito zadušijo jazzovske harmonije, lepo pričara občutek gibanja. Podoben učinek je dosežen z ostinatno spremljavo (uporabljeno že pri *Barčica po morju plava*), ki dobesedno steče skozi *Tече mi voudica*. Posebno vzdušje ustvarijo tudi transpozicije kitice za zvečano kvarto, tako da se skladba »čarobno« konča v osnovni tonaliteti.

Švedsko ljudsko *Ko si srečen* je avtor najbrž dodal zaradi možnosti uporabe posebnih učinkov, tako da se bodo otroci gotovo z veseljem igrali s *clustri*, topotanjem in ploskanjem ter dali svoji domišljiji prosto pot.

Skladatelj spet izjemno ujame značaj pesmi pri *Moj očka ima konjička dva*, pri kateri spremljava ponazarja hojo konjička, medtem ko *Pobeleso polje* primerno pričara pastoralno vzdušje. Slednjo je avtor sicer v drugem delu zapisal v 7/8 taktu, kar pa bo za učence morda malo nenavaden ali celo nenaraven podvig.

Zelo zanimiv kontrast med enostavnim ljudskim (eno- in dvoglasnim) ter na drugi strani harmonsko bogatim zapisom se pojavi v *Nede mi več rasla*. Avtor začne s štirimi preprostimi takti, nato pa doda dva harmonsko obogatena. Skladba se nadaljuje na podoben način, in ko že četrtič slišiš preprosto melodijo, komaj čakaš, in veš, da bo spet nastopila obogatena. Skladatelj na ta način dušo poslušalca napolni še dvakrat.

Mladostniki bodo najbrž zelo radi igrali *Kaj ti je, deklica*, uvod oziroma prehodi so namreč pisani v stilu Yirume.¹ Se pa nekako pričakuje, da bodo tudi deli z glavno melodijo pisani v tem slogu, ampak nas avtor pusti na suhem.

Zbirka Draga Ivanuše vsebuje precej zajeten izbor skladbic, ki poleg ljudskih vsebujejo še dve ponarodeli (*Po jezeru* in *Lipa zelenela je*) ter švedsko ljudsko *Ko si srečen*. Iz didaktičnega vidika bi lahko na zbirko gledali tudi kot na zvezek etud, saj od pianista zahtevajo obvladovanje različnih tehničnih prvin, kot so razloženi akordi v levi roki (*Ob bistrem potočku je mlin*, *Prišla bo pomlad*, *Dajte, dajte*), sinkope (*Sijaj, sijaj sončece*), 7/8 takt (*Pobeleso pole*), igranje binarnega ritma v eni ter ternarnega ritma v drugi roki (*Škrjanček poje, žvrgoli*), igra staccato (*Sijaj, sijaj sončece*, *Regiment po cesti gre*, *Dekle je po vodo šlo*), dvoglasje (*Majhna sem bila*, *Pleši, pleši črni kos*, *Rasla je jelka*), igra oktav (*Flosarska*), igra Albertijevih basov in ostinatne spremljave (uporabljene velikokrat). Res pa je, da ni prisotnih veliko skokov in polifonije. Včasih se celo zdi, da bi skladatelj lahko napisal še kakšno dodatno noto, dodal še kakšen obogaten akord, naredil konec še bolj učinkovit ali pa skladbo še bolj začinil, a kot da se je namenoma brzdal, da skladbe ne bi bile pretežke in bodo zato lažje izvedljive. Večinoma je zelo skop z zapisi oznak za dinamiko in agogiko, prav tako nikjer ni oznak za pedal. A to lahko vzamemo le za dobro in kot izziv učencem in učiteljem, da skupaj oblikujejo slogovno primerne in zanimive izdelke.

Skladbice so bolj ali manj razporejene po težavnosti. Začetne, na primer *Lisička je prav zvit zver*, so enostavnejše in zelo primerne za utrjevanje harmonskega sluha. *Flosarska* zaradi oktav, hitrih šestnajstink in kromatike pa je že ena izmed tehnično zahtevnejših, h katerim spada tudi *Po jezeru*.

Lepo je videti, kako število ljudskih pesmi v priredbah za klavir vztrajno narašča. Z zbirko ljudskih Draga Ivanuše pa smo pianisti in slovenski narod na splošno postali še bogatejši. Ne samo, da je zbirka s svojo tematiko ter tehnično in muzikalno zahtevnostjo zelo primerna za učence klavirja različnih razredov, ampak je lahko tudi čudovito darilo za kogarkoli, ki se je kdaj učil igranja na klavir.

1 Yiruma je južnokorejski pianist, rojen leta 1978.